

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається специфіка формування загальнокультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. Використання лінгвокультурологічного підходу у навчанні іноземної мови дозволяє, на думку автора, розглядати освіту та виховання у загальнокультурному аспекті вивчення взаємодії і взаємовпливу різних культур, що сприяє формуванню загальнокультурної компетентності студентів.

Ключові слова: загальнокультурна компетентність, мовна картина світу, культурні смисли.

Інтеграція України у світовий освітній та інформаційний простір пов'язана з пошуком нових шляхів формування особистості сучасного педагога-фахівця, здатного вільно орієнтуватися у світі, розуміючи його ціннісний контекст, втілюючи в особистісній позиції гідні зразки цивілізованого сприйняття інших культур. Формування загальнокультурної компетентності сприятиме адаптації молоді до світового середовища, засвоєння загальнолюдських цінностей, що визначено пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку вищої освіти у контексті Болонського процесу.

Актуальним є включення в "Європу знань" через знання мов, інтенсифікацію процесу оволодіння мовами, інтегрування у світовий освітній простір. Освіта XXI століття орієнтується на поліструктуризацію лінгвістичної освіти, лінгвістичну співпрацю і широку комунікацію.

Загальнокультурна компетентність у такому контексті розуміється як інтегративна якість особистості, що забезпечує єдність загальної та педагогічної культури і визначає здатність суб'єкта включатися у педагогічну діяльність і вільно орієнтуватися у сучасному соціокультурному середовищі.

Отже, метою статті є визначити основні шляхи формування загальнокультурної компетентності студентів у процесі навчання іноземної мови.

Поняття компетентності розглядали на різних рівнях і під різними кутами зору вітчизняні й зарубіжні науковці. Серед них: В.Болотов, В.Сериков, А.Василюк, Т.Єжова, В.Ковальчук, Н.Копилова, К.Корсак, Н.Кузьміна, А.Маркова, О.Овчарук, І.Тараненко, А.Михайличенко, І.Чемерис, Е.Шорт та ін.

Процес засвоєння культури особистістю триває протягом усього життя. Якщо враховувати, що кожна особистість – індивідуальна та неповторна у власному культурному розвитку, то загальнокультурна компетентність є тією основою, яка об'єднує всі прояви людського в людині незалежно від національного та соціального становища.

Студентський вік – лише один із етапів культурного становлення молоді. Йдеться про набуття студентською молоддю таких умінь та навичок у процесі навчання іноземної мови, які дозволять різнобічно сприймати та осмислювати явища культури, формувати цілісний погляд на сучасний світ, синтезувати отримані знання у загальнокультурному просторі. У цьому процесі формування загальнокультурної компетентності студентів відіграє важливу роль, оскільки становить важливу складову гармонійного розвитку особистості майбутнього педагога.

Загальнокультурна компетентність являє собою систему, в якій можна виділити універсальні (загальні), домінуючі (ціннісні), національні (особистісно-значущі) та доповнювальні (мовні) смисли. Виокремлення вищезначеної системи культурних смислів забезпечує теоретичну основу формування загальнокультурної компетентності майбутніх педагогів.

Культурні смисли знаходять відображення у мові, точніше, у значенні слів і синтаксичних одиницях, у фразеологізмах, у пареміологічному фонді і прецедентних

текстах [1]. Наприклад, у всіх культурах засуджуються такі людські вади, як жадібність, боягузтво, лінощі, неповага до старших тощо, але в кожній культурі ці вади мають різну комбінаторику смислів, тобто в різних культурах вони мають різний словесний вислів. У порівнянні українських прислів'їв з російськими, англійськими еквівалентами: “Яка хата, такий тин, який батько, такий син” (укр.); “Каково дерево, такой и клин, каков батька, таков и сын” (рос.); “Like mother like daughter” або “What is the mother, so what do you expect of her calf?” (англ.), знаходимо різну комбінаторику смислів із спільною контекстуальною основою, що сприяє ефективнішому усвідомленню спільного і загальнолюдського у різноманітності характерів народів.

Загальні закони мови нерозривно пов'язані з різноманіттям національних, духовних та культурних цінностей [2]. Вивчення різних мов дає можливість залучення до загальнокультурних і духовних досягнень народів світу. “Вивчення мов світу – це також всевітня історія думок і почуттів людства. Вона має описувати людей всіх країн і всіх ступенів культурного розвитку, в неї має входити все, що стосується людини” [3, с. 349].

Культуроносна функція мови як засобу збереження та передачі матеріальних і духовних цінностей людства чітко окреслена в умовах іншої мови. І у такий спосіб іноземна мова в сучасних умовах перетворюється на важливий засіб формування загальнокультурної компетентності молоді.

Підкреслимо, що загальнокультурна компетентність передбачає також знання і вміння, необхідні для здійснення мовної діяльності іноземною мовою, переважно в соціокультурній сфері спілкування, набуття знань у гуманітарній галузі, ознайомлення з національною літературою та іншими видами мистецтва. Важливо не лише засвоїти систему знань культурних цінностей, а й розкрити те спільне, що об'єднує культури різних народів і людей, котрі спілкуються різними мовами і на цій основі формувати загальнокультурну компетентність майбутнього вчителя іноземної мови.

Період студентства характеризується дослідниками В.Борисовим, В.Бутенком, Ю.Вишневським, О.Дем'янчук, О.Семенов як період визначення своєї “мовної сутності”, неповторної індивідуальності, зростання наукової та загальнокультурної інформативності, оволодіння певним комплексом соціальних ролей, активної діяльності, прагнення до творчого пошуку, формування свідомості, ідеалів, розвитку самосвідомості.

Осягаючи крізь лексичні і граматичні особливості мови, духовність і культуру іншого народу, студенти набудуть хисту дивитися на світ очима німця, француза або англійця, що не може не відбитися на їхньому менталітеті, духовних та культурних ідеалах. При цьому важливо, що їхня мовна культура у рідній мові також зазнає певних змін: розширюється світогляд, збагачується лексична система, тобто відбувається процес взаємозбагачення культур [4, с. 73-75]. Тому лінгвокультурологічний рівень навчання іноземної мови містить широкі перспективи формування загальнокультурної компетентності студентів шляхом використання іноземної мови.

Цей підхід має допомогти майбутнім вчителям засвоїти духовні цінності народу, мова якого вивчається, географічні, історичні реалії в культурно-естетичному аспекті; систематизувати і засвоїти лексику, яка відображає національний і культурний компоненти семантики. У цьому зв'язку предметом особливої уваги стає вивчення безеквівалентної лексики і лакун (фонові знання); міфологізованих мовних одиниць; архетипів та міфологем; звичаїв і обрядів, закріплених в мові; параміологічного та фразеологічного фондів мови; еталонів, стереотипів і символів; метафор і образів мови; стилістичного укладу мов; мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету. Але і лінгвокультурологічний, і етнолінгвістичний підходи дають можливість студентам яскраво побачити спільне у різноманітності, загальнолюдське у специфічно національному.

Підкреслимо, що важливо не лише засвоїти систему знань культурних цінностей, а й розкрити те спільне, що об'єднує культури різних народів і людей, котрі спілкуються різними мовами і на цій основі формувати загальнокультурну компетентність майбутнього вчителя іноземної мови.

Результати досліджень В.Костомарова, О.Леонтьєва, С.Тер-Мінасової, В.Фурманові, Л.Щерби дозволяють розкрити педагогічний потенціал іноземної мови щодо формування загальнокультурної компетентності студентів. Тому вивчення іноземної мови ми розглядаємо не тільки як засіб прилучення до іншої національної культури загалом, а й як найперший і найнадійніший початок “входження” студентів у світ духовних та культурних цінностей, накопичених людством.

Формування особистісно-зорієнтованої парадигми освіти, сучасного культурологічного мислення, забезпечення повноцінного міжкультурного спілкування, необхідність урахування універсальних і специфічних характеристик поведінки спілкування сприяє формуванню загальнокультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови і потребує подальшого наукового пошуку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Караулов Ю. Русский язык и языковая личность. – М.: Русский язык, 1987. – 341с.
2. Gallagher C. History teaching and the promotion of democratic values and tolerance. A hand book for slachers. – Strasbourg: Connal for Cultural Cooperation, 1996. – P. 33 – 57.
3. Вихованець І., Городенська К., Грищенко П. та ін. Мова і культура. – К.: Наукова думка, 1986. – 185с.
4. Маслова В. Связь мифа и языка // Фразеология в контексте культуры. – М.: Наука, 1999. – С.69-77.

Мороз Т.А.

ОБЩЕКУЛЬТУРНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В статье рассматривается специфика формирования общекультурной компетентности студентов в процессе изучения иностранного языка. Использование лингвокультурологического подхода в изучении иностранного языка позволяет, по мнению автора, рассматривать обучение и воспитание в общекультурном аспекте изучения взаимодействия и взаимовлияния разных культур, что способствует формированию общекультурной компетентности студентов.

Ключевые слова: общекультурная компетентность, языковая картина мира, культурные смыслы.

Moroz T.O.

GENERAL CULTURAL COMPETENCE AS A COMPONENT OF LANGUAGE PRACTICE OF STUDENTS IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

The article is devoted to the specific formation of general cultural competence of students in the process of foreign language teaching. The use of lingvo-cultural methodic in ELT allows, in opinion of the writer, to esteem education and bringing-up processes in general-cultural aspect of interaction different culture's learning and helps to form the general cultural competence of students.

Key words: general cultural competence, language view of the world, cultural senses.

УДК 37.091.3:81

Овсієнко Л.М.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ

У статті розкривається сутність компетентнісного навчання, з'ясовуються основні проблеми його реалізації у вищих педагогічних закладах освіти. На основі аналізу наукових досліджень авторка доводить, що компетентнісне навчання майбутніх учителів-